

Tieteessä tapahtuu -lehti kokoaa yhteen eri tieteenalat. Se on foorumi ajankohtaisille ja yleis-
tajuksille tiedeartikkeille sekä keskustelulle tieteestä ja tiede-
politiikasta.

TOIMITUS

Päätoimittaja: Ilari Hetemäki
Toimitussihteeri (kirja-arvostelut,
ilmoitukset): Tiina Kaarela
Ulkoasun suunnittelu: Camilla
Pentti

Snellmaninkatu 13,
00170 Helsinki
Puh. (09) 228 69 227
tieteessatapahtuu@tsv.fi

TOIMITUSNEUVOSTO

Professori (emeritus) Leif C.
Andersson, filosofian tohtori
Katja Bargum, päätoimittaja
Ilari Hetemäki, professori Peter
Johansson, dosentti Tuija Laine,
yliopistonlehtori Nelli Piattoeva,
toiminnanjohtaja Lea Rynnänen-
Karjalainen ja dosentti Leena
Suurpää (pj.).

OSOITTEENMUUTOKSET

JA TILAUKSET

tilaukset@tsv.fi
Puh. (09) 228 69 254

JULKAISIJA

Tieteellisten seurain
valtuuskunta
Painos 7 300 kpl
Ilmestyy 6 kertaa vuodessa
36. vuosikerta
Lehdestä ilmestyy myös
verkkoversio:
www.tieteessatapahtuu.fi

Seuraava numero ilmestyy mar-
raskuun puolivälissä. Julkai-
semme siinä tapahtumatietoja,
jotka on lähetetty viimeistään
22.10.2018 osoitteeseen: toimi-
tussihteeri@tieteessatapahtuu.fi

ILMOITUKSET

1/1 takakansi 550 € (4-v.)
Takakannen sisäsivu 480 € (4-v.)
Sisäsivut (4-v.) 540 €
1/1 (mv) 480 €
1/2 sivu (mv) 280 €
Myynti: puh. 0400 467 195 tai
ilmoitukset@tieteessatapahtuu.fi

ISSN 0781-7916 (painettu)
ISSN 1239-6540 (verkkolehti)

Painotalo Plus Digital,
Lahti 2018.

PÄÄKIRJOITUS

AVOIN TIEDE - KAIKKIEN YHTEINEN MAHDOLLISUUS JA HAASTE

Avoimen tieteen kansalliselle koordinaatiolle on kysyntää. Tutkimusyhteisö on merkittävän kulttuurimurroksen keskellä. Uudistusta vaativina voimina jylläävät muuttuvat rahoitusrakenteet, kansainvälisen yhteistyön tehostuminen, teknologian uudet mahdollisuudet sekä yhteiskunnallinen paine avoimuuden lisäämiseksi. Jokainen tutkija tai organisaatio voi hahmotella vastauksia näihin muutoshasteisiin yksinkin, mutta niihin vastaaminen yhdessä on perusteltua lopputuloksen laadun ja tehokkaamman toiminnankin näkökulmasta.

Avoimen tieteen koordinaatiolla on Suomessa jo merkittävä historia. Opetus- ja kulttuuriministeriö on rahoittanut kaksi laajaa avoimen tieteen hanketta: Tutkimuksen tietoaaineistot -hanke (TTA) 2011–13 sekä Avoin tiede ja tutkimus -hanke (ATT) 2014–17. Näissä hankkeissa on luotu vankka tiedollinen ja taidollinen pohja. Nyt ollaan uuden vaiheen alussa. Koordinaatiota ei enää rahoiteta hankkeena vaan tavoitteena on luoda pysyviä kansallisia koordinaatorakenteita. Vastuu koordinaation kehittämistä on Tieteellisten seurain valtuuskunnalla (TSV).

Tieteen avoimuuden lisääntyminen on laaja kansainvälinen muutosprosessi. Sen taustalla on erilaisia tavoitteita, joiden yhteinen nimittäjä on ottaa tutkittu tieto mahdollisimman laajasti käyttöön ja edistää hyvinvointia. Suomi on halunnut olla yksi tämän muutoksen edelläkävijöistä, ja siihen meillä onkin loistavat mahdollisuudet. Etuamme on pienen maan mittakaava, korkeasti koulutettuja potentiaalisia tiedon käyttäjiä, yhteiskunnallista vakautta, teknistä osaamista sekä taloudellisia resursseja. Tavoitteen saavuttamiseksi nämä perusoletukset eivät kuitenkaan riitä. Tarvitaan yhteisöllistä tahtoa sekä mittavia tekoja, jotka ovat mahdollisia vain laajan ja toimivan koordinaation kautta.

Kansallisen yhteistyön ulkoisia vaikuttajia ovat laajat kansainväliset avoimen tieteen (engl. *open scholarship*) linjaukset, tavoitteet, sopimukset ja toimijat. Euroopan unioni on suurissa linjauksissaan nostanut esiin erityisesti avoimuuden tavoitteita ja siten korostanut avoimien julkaisujen ja avoimen datan merkitystä. Samaan aikaan tutkimustoimintaan vaikuttavat suuret kustantajat ja datanhallinnan kaupalliset toimijat.

Koordinaation lähtökohtana on löytää ratkaisuja, jotka tukevat tutkijaa ja tekevät avoimmasta tutkimustyöstä tutkijalle mielekäästä. Kaikkien tutkimusyhteisön organisaatioiden osallistuminen koordinaa-

tioon on tärkeää. Keskeisiä toimijoita ovat tutkimusorganisaatiot eli yliopistot, tutkimuslaitokset ja ammattikorkeakoulut sekä myös tutkimuksen rahoittajat, kirjastot ja erilaiset avoimuutta edistävät palvelut. Avoimen tieteen linjaukset vaikuttavat tutkimuksen tekemiseen parhaiten silloin, kun ne otetaan huomioon tutkijan meritoitumisessa, yksittäisten tutkijoiden ja tutkimusorganisaatioiden rahoituksessa sekä siinä, miten tutkimustyötä organisoidaan ja ohjataan. Tämä on mahdollista vain silloin, kun koko yhteisö toimii yhdessä avoimen tieteen edistämiseksi.

Haasteita on ainakin kahdenlaisia. Kukaan ei enää vakavissaan ajattele, että avoin tiede olisi ilmaisia tekoja, jossa tutkimuksen portit vain avataisiin ympäröivälle maailmalle, jonka myötä avoimuuden haaste olisi ratkaistu. On yhä selkeämpää, että tutkimuksen avoimuuden saavuttaminen vaatii merkittäviä investointeja niin teknologiaan, koulutukseen kuin työtunteihinkin. Yhteisen tavoitteen saavuttaminen vaatii myös uudenlaista resurssien jakoa, mikä harvoin on kaikkien kannalta parannus nykyiseen.

Jokaisella tutkimuksen toimijalla on myös oma uniikki tulokulmansa avoimen tieteen kysymyksiin ja jopa siihen, mitä avoimella tieteellä tarkoitetaan. Monet yhteiset ratkaisut vaikuttavat eri toimijoihin eri tavoin. Osa toivoo hidasta ja perinteitä kunnioittavaa muutosprosessia ja toiset taas olisivat valmiita heittämään romukoppaan monet vanhat toimintavat ja aloittamaan puhtaalta pöydältä. Näiden toiveiden ja toimintapojen yhdistäminen ratkaisuksi, joka on muutakin kuin vesittynyt kompromissi, vaatii kaikilta vahvaa halua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Onnistuneen koordinaation ytimessä on kolme asiaa. Ensimmäisenä ovat yhteisesti määritellyt tavoitteet, jotta jokainen tietää, mihin pyritään ja miksi asioita tehdään. Toisena on koordinaation rakenne. Siinä kaikilla toimijoilla on selkeä rooli ja tilaisuus tulla kuulluksi. Kolmantena koordinaatioon osallistuvilla tulee olla tarpeeksi suuret saappaat eli mahdollisuus tehdä omaa organisaatiotaan sitovia päätöksiä.

Avoimen tieteen koordinaatio on huikea mahdollisuus suomalaiselle tieteelle ja tutkimusyhteisölle. Nyt kokoonnumme yhteen yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi uudella tavalla yli organisaatorajojen ja osana vahvaa kansainvälistä kulttuurimuutosta. Olemme uuden hienon mahdollisuuden äärellä.

HENRIIKKA MUSTAJOKI

Kirjoittaja on avoimen tieteen kehittämispäällikkö
Tieteellisten seurain valtuuskunnassa.